

Проект «Килим. Сучасні українські митці» ЯК СКЛАДОВА ВІТЧИЗНЯНОГО КОНТЕМПОРАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО ПОЛЯ

ВЕРОНІКА АФТАНАЗІВ

Анотація. Уперше науково досліджено досвід роботи фонду Zenko Foundation у контексті розвитку вітчизняного образотворчого мистецтва і природи його змін. У межах всеукраїнського проекту «Килим. Сучасні українські митці» приділено увагу постатям художника, куратора та їхній ролі у сучасному арт-процесі. Зроблено висновок, що у важкий суспільно-політичний та економічний період державі слід не забувати про культуру і мистецтво, адже культура є важливою складовою усього культурного поля держави.

Ключові слова: фонд, сучасне мистецтво, децентралізація українського арт-процесу, художник, куратор, міжрегіональний художній діалог.

Українське образотворче мистецтво часів незалежності перебуває на узбіччі державної політики у сфері культури та фактично позбавлене будь-якої підтримки [1].

Його існування найкраще описується термінами «виживання», «самоорганізація», «тіньовий ринок». Централізований характер його розвитку позбавляє регіонального глядача та мецената можливості брати участь у становленні та популяризації українського арту. Саме розвиток регіональних фондів підтримки мистецтва, їхня співпраця та децентралізація процесів є ймовірним ключем до подолання кризових явищ у сфері культури та мистецтва, а відтак — підвищення культурного рівня українського глядача. Крім цього, це можливість підтримки як юного художника, так і розширення можливостей вивчати мистецтво для регіонів.

Прикладом такої концепції є діяльність низки і відомих, і відносно нових регіональних фондів та мереж підтримки мистецтва, як-от: фонду Віктора Пінчука, Firtash Foundation, Stedley Art

Foundation, Zenko Foundation, фонду культурних ініціатив ArtHuss, фонду «Ізоляція. Платформа культурних ініціатив». Ці та інші приватні фонди підтримують українське сучасне мистецтво, презентують проекти для урізноманітнення культурного життя українців, займаються просуванням українського мистецтва як в Україні, так і за кордоном.

У статті розглянуто окремо взятий фонд (Zenko Foundation) та один з його проектів — «Килим. Сучасні українські митці», подано його детальний аналіз. Також розкривається **проблема** концентрації мистецьких та культурних подій у столиці та містах обласного значення порівняно з містами та населеними пунктами регіонального значення. Дослідження висвітлює недостатність державного фінансування культурного сектора та відсутність освітніх заходів, які супроводжували б мистецькі проекти у фазі підготовки фахівців із мистецтвознавчою освітою для роботи з глядачем (медіаторів), сприяли б зацікавленню та ширшому розумінню сучасного мистецтва.

У культурологічно-мистецтвознавчому дослідженні було поставлено такі **завдання**:

– висвітлити відсутність децентралізації мистецтва;

– на прикладі проекту «Килим. Сучасні українські митці» розглянути роботу фонду у сенсі сприяння реалізації кураторського проекту та підтримки молодих митців;

– окреслити напрями роботи фонду в культурологічній сфері;

– порівняти аудиторії глядачів проекту різних регіонів України: Карпатського регіону, Львова, Харкова та Києва.

Викладення основного матеріалу дослідження. Історично склалося, що люди відвідують музеї, аби ознайомитися з творами мистецтва. У Києві, Львові, Одесі, Харкові, Дніпрі та інших містах України є музеї, де відвідувачі мають змогу подивитися твори українських та закордонних художників. Протягом року музеї проводять різноманітні тимчасові виставки, які доповнюють постійні експозиції. В музеї глядач має змогу поринути в інший світ і відірватися від реальності, відчуття суперечливі для самого себе емоції та почуття. Мистецтво може спонукати задуматися, поставити запитання і часто не давати на них прямої відповіді, розповісти особисту історію, зберегти спогад, оживити його та кинути виклик усьому світу [2, с. 43].

Жителі маленьких міст та сіл позбавлені такої можливості, вони живуть у певному інформаційному вакуумі. Часто трапляється, що вони навіть не знають про існування сучасного українського мистецтва — що вже говорити про самих митців... Це є однією із досліджуваних у статті проблем. Враховуючи централізацію арт-інституцій в Україні, фонд Zenko Foundation вирішив відкрити власний арт-простір не у великому місті, а в туристичному регіоні українських Карпат, децентралізувати таким чином український арт-процес. Ця подія відбулася восени 2015 року на базі готельного комплексу «Коруна» в с. Татарів Івано-Франківської області. Фонд мав на меті ознайомити різні прошарки суспільства із сучасним українським мистецтвом та поглибити міжрегіональний художній діалог.

Для сучасного українського мистецтва необхідна децентралізація, завдяки якій мистецтво стане доступнішим широким масам людей. В Європі культурна децентралізація є трендом уже багато років, і Україні варто приєднатися до нього — так вважає засновник Zenko Foundation та ініціатор проекту Зенко Афтаназів [3, с. 89].

Масштабний проект «Килим. Сучасні українські митці» був уже другим проектом фонду. Проходив він із 8 квітня по 15 червня 2016 року в арт-просторі Zenko Foundation у с. Татарів Івано-Франківської області. Масштабність проекту полягала в тому, що він був презентований у трьох різних локаціях і містах, а також у ньому мали брати участь тільки молоді митці.

Відкриття починалося з Карпат (арт-простір Zenko Foundation) [4].

Проміжна локація проекту — Львів, місце проведення — культурно-мистецький центр «Львівський Палац мистецтв», із 26 червня по 24 липня 2016 року [5].

Третя локація — Центр сучасного мистецтва «ЄрміловЦентр» у Харкові, з 27 жовтня по 23 листопада 2016 року [6].

Кураторами проекту стали Олександр Соловйов та Ігор Абрамович. На першому етапі проведення проекту в Карпатах брали участь 17 митців. Кожен автор показав своє бачення традиційного мистецтва у сучасному світі. В експозиції було представлено живопис, скульптуру, інсталяції та відео-арт. На відкриття виставки приїхало понад 120 гостей з України та з-за кордону, серед яких — художники різних поколінь, мистецтвознавці, колекціонери, партнери проекту, а також поціновувачі сучасного українського мистецтва. Згодом проект був відкритий як для відвідувачів готельного комплексу «Коруна», так і для гостей з усього регіону.

«Килим. Сучасні українські митці» став прецедентом для сучасного українського арт-процесу. По-перше, в ньому брали участь молоді талановиті художники, які спеціально для проекту створили свої роботи, глядачі бачили їх уперше. Серед молодих митців були і достатньо відомі, і не дуже знані у мистецькому середовищі художники.

По-друге, у проєкті яскраво виражена національна складова. Він мав на меті об'єднати молодих митців із різних міст України. Художники, які брали участь у першому етапі проєкту, представляли всі частини України: Київ (одинадцять митців), Харків (чотири), Львів (один) та Одесу (один).

Усі вони були об'єднані однією концепцією виставки, але кожен показав індивідуальне та неповторне бачення, розкрив ідею проєкту у своїх роботах.

По-третє, цікаво те, що за задумом під час мандрівки проєкту містами України до початкового складу митців мали змогу приєднатися нові молоді імена. Цей факт свідчить про відкритість команди Zenko Foundation, а також про бажання співпрацювати із різними художниками.

По-четверте, важливо те, що фонд спонсорував створення всіх робіт молодих авторів, які були представлені на проєкті, таким чином виконуючи свою основну місію — підтримку і просування сучасного українського мистецтва.

По-п'яте, фонд займається видавничою діяльністю. Під час відкриття виставки відбулася презентація видавничого проєкту «Українська мистецька книга», заснованого за участі Zenko Foundation. «Українська мистецька книга» є важливим кроком для підвищення поінформованості аудиторії про український арт-процес.

Ідея проєкту «Килим. Сучасні українські митці» — об'єднати традиційне і сучасне мистецтво, актуалізувати етнічну культуру і надати додаткових «народних» смислів актуальному арту [7].

Для Олександра Соловйова та Ігоря Абрамовича сама назва проєкту «Килим» була символом об'єднання традиційного і сучасного. Експонування робіт художників із різних частин України (Сходу, Заходу, Півночі, Півдня) свідчить про успішну реалізацію об'єднаної місії, закладеної в ідеологію проєкту кураторами [8].

У проєкті взяла участь низка сучасних українських художників: Андрій Сидоренко, Ганна Сорокова, Артем Волокітін, Антон Логов, Дар'я Кольцова, Катерина Берлова, Мирослав Вайда, Назар Білик, Олексій Золотарьов, Олексій Сай, Олексій Яловега, Тетяна Малиновська, Роман Мінін, Роман Михай-

лов, Сергій Петлюк, Степан Рябченко, Юрій Пікуль.

У «Львівському Палаці мистецтв» до проєкту приєдналися нові художники: Ганна Міронова, Зоя Орлова та Art315 [9].

У Карпатах, Львові та Харкові «Килим. Сучасні українські митці» мав великий успіх, його відвідали глядачі різних вікових груп, таким чином вдалося реалізувати просвітницьку місію проєкту.

На виставку у Львові завітали глядачі всіх трьох вікових груп: молодь, люди середнього віку, а також старше покоління. За час проведення проєкту його відвідали близько 1165 шанувальників сучасного мистецтва.

У Харкові більша частина відвідувачів була студентського віку, інші — переважно сім'ї з дітьми. За час проведення проєкту його відвідало близько 4839 глядачів.

На кожному етапі проєкту працювали медіатори, аби глибше ознайомити відвідувачів із сучасним мистецтвом. Вони займалися і збором статистичних даних за різними локаціями, де був представлений проєкт.

Проєкт вийшов цілісним, роботи художників були дуже різноманітними, проте поєднаними між собою загальною концепцією. Його показували в різних містах країни, але підбити підсумки першого всеукраїнського проєкту фонду вирішили у Києві. Таким чином, заключною локацією проєкту у Києві було обрано Музейно-виставковий центр «Музей історії міста Києва». Завершальна виставка проходила з 6 грудня 2016 року по 15 січня 2017 року. За час проведення проєкту його відвідали близько 1293 відвідувачів [10].

Варто зазначити, що завдяки проєкту «Килим. Сучасні українські митці» фондом Zenko Foundation було досягнуто поставлених цілей. Найголовнішою з них слід вважати об'єднання митців, які належать до молодого талановитого, перспективного покоління художників із різних міст України, поєднання їх за осями «Північ — Південь» та «Схід — Захід».

Іншим не менш важливим виконаним завданням є фінансова підтримка створення робіт та виконання задумів молодих митців. Така практика є цікавим прецедентом для інших молодих художників,

адже останніми роками держава виділяє небагато коштів для їхнього розвитку та підтримки [1].

Молода інституція Zenko Foundation, яка займається організацією виставкової діяльності, надає їм цю таку необхідну підтримку.

Варто зауважити, що розв'язання проблеми децентралізації та поглиблення міжрегіонального художнього діалогу робить неабиякий внесок як в культуру України загалом, так і в культурне життя західного регіону, насамперед Івано-Франківщини. В своєму арт-просторі фонд проводить по три-чотири проекти щороку.

Ще одним важливим аспектом діяльності фонду є просування сучасних українських митців на теренах України через публікації фонду. До кожного етапу проекту «Килим. Сучасні українські митці» було випущено арт-буки та буклети. В кожному з них було представлено художників, які брали участь у проекті: їхні біографії, фото та короткий опис робіт.

Проаналізувавши все викладене вище, слід підкреслити, що активний розвиток фондів, які за-

ймаються культурою, українським мистецтвом є дуже важливим для нинішнього етапу розвитку культурної сфери України.

Висновок. На прикладі роботи фонду Zenko Foundation висвітлено роботу арт-інституції, культурну децентралізацію у сфері мистецтва, її вплив на розвиток сучасного мистецтва, підвищення культурного рівня українського глядача. У проекті «Килим. Сучасні українські митці» це досягнуто завдяки роботі медіаторів. Фонд сприяє видавництву книг про сучасне українське мистецтво, каталогів, буклетів та арт-буків. Завдяки цьому аудиторія ознайомлюється з сучасним мистецтвом і починає цікавитися ним. Проведена робота з кураторами та художниками об'єднує митців-початків і тих, хто вже має змогу поділитися своїм досвідом. Проект об'єднав художників не з одного регіону, а з різних частин України (із Києва, Харкова, Львова та Одеси), що доводить виконання задекларованого завдання децентралізації мистецького процесу.

Література

1. Петрова О. Український художник за межею // Дзеркало тижня. 2016. № 12. Дата оновлення: 01.04.2016. URL: https://dt.ua/CULTURE/ukrayinskiy-hudozhnik-za-mezheyu-_html (дата звернення: 23.11.2017).
2. Идэма Й. Как ходить в музей. Советы о том, как сделать посещение по-настоящему запоминающимся. Москва: Ад Маргинем Пресс, 2016. 128 с.
3. Калиновська Є. Особливості вітчизняного килимарства // A-Z art. 2016. № 5: Україна: Мистецтво молодих. С. 89.
4. Купріна Ю. Килим вітчизняного виробництва: у Карпатах стартував проект «Килим. Сучасні українські митці» // Forbes Україна. Дата оновлення: 12.04.2016. URL: <http://forbes.net.ua/ua/lifestyle/1414495-kilim-vitchiznyanogo-virobnictva-u-karpatah-startuvav-proekt-kilim-suchasni-ukrayinski-mitci> (дата звернення: 23.11.2017).
5. Цвях Д. У Львові відкрилася виставка сучасного мистецтва «Килим». Дата оновлення: 27.06.2016. URL: https://zaxid.net/u_lvovi_vidkrilas_vistavka_suchasnogo_mistetstva_kilim_n1395982 (дата звернення: 23.11.2017).
6. 20 авторов современного искусства покажут свои работы в Харькове. URL: <https://2day.kh.ua/38457-20-avtorov-sovremenogo-iskusstva-pokazut-svoi-raboty-v-kharkove/> (дата звернення: 23.11.2017).
7. Виставка «Килим. Сучасні українські митці». URL: <http://zenkofoundation.com/projects/zenko-foundation-v-karpatah-vystavka-kylym/> (дата звернення: 23.11.2017).
8. Соловей Т. В Карпати, на Килиманджаро. Дата оновлення: 14.04.2016. URL: <http://vogue.ua/article/culture/art/blog-tatyany-solovey-v-karpaty-na-kilimandzharo.html> (дата звернення: 23.11.2017).
9. Арт-килими привезли до Львова // Art Ukraine. Дата оновлення: 02.07.2016. URL: <http://artukraine.com.ua/n/art-kilimi-privезli-do-lvova/#.WaQIqmVGKb8> (дата звернення: 23.11.2017).
10. Zenko Foundation покаже в столиці роботи художників з усієї України // Офіційний сайт Міністерства культури України. Дата оновлення: 24.11.2016. URL: http://mincult.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245168059 (дата звернення: 23.11.2017).

References

1. Petrova O. Ukrayins'kyy khudozhnyk za mezheyu [Ukrainian artist over the edge] // Dzerkalo tyzhnya [Mirror Weekly]. 2016. # 12. Updated: 01.04.2016. URL: <https://dt.ua/CULTURE/ukrayinskiy-hudozhnik-za-mezheyu-.html> (last accessed: 23.11.2017).
2. Idema Y. Kak hodit v muzey. Sovetyi o tom, kak sdelat poseschenie po-nastoyaschemu zapominayuschimsya [How to go to a museum. Advices on how to turn a visit to a museum into a memorable occasion]. Moskva: Ad Marginem Press, 2016. 128 s.
3. Kalynovska Ye. Osoblyvosti vitchyznyanoho kylymarstva [Features of contemporary tapestry] // A-Z art [A-Z art]. 2016. # 5: Ukrayina: Mystetstvo molodykh [No. 5 Ukraine: Art of the Young]. S. 89.
4. Kuprina Yu. Kylym vitchyznyanoho vyrobnytstva: u Karpatakh startuvav proekt «Kylym. Suchasni ukrayins'ki myttsi» [Domestically produced tapestry: A new project «Tapestry. Contemporary Ukrainian artists» opened in the Carpathians] // Forbes Ukrayina [Forbes Ukraine]. Updated: 12.04.2016. URL: <http://forbes.net.ua/ua/lifestyle/1414495-kilim-vitchiznyanogo-virobnictva-u-karpatah-startuvav-proekt-kilim-suchasni-ukrayinski-mitci> (last accessed: 23.11.2017).
5. Tsvyakh D. U Lvovi vidkrylasya vystavka suchasnoho mystetstva «Kylym» [«Tapestry» contemporary art exhibition opened in Lviv]. Updated: 27.06.2016. URL: https://zaxid.net/ukr_lvovi_vidkrylas_vystavka_suchasnoho_mistetstva_kilim_n1395982 (last accessed: 23.11.2017).
6. 20 avtorov sroemennogo iskusstva pokazhut svoi raboty v Harkove [20 contemporary artists will exhibit their works in Kharkiv]. URL: <https://2day.kh.ua/38457-20-avtorov-sroemennogo-iskusstva-pokazut-svoi-raboty-v-harkove/> (last accessed: 23.11.2017)
7. Vystavka «Kylym. Suchasni ukrayins'ki myttsi» [«Tapestry. Contemporary Ukrainian artists» exhibition]. URL: <http://zenkofoundation.com/projects/zenko-foundation-v-karpatah-vystavka-kylym/> (last accessed: 23.11.2017).
8. Solovey T. V Karpaty, na Kilimandzharo [To the Carpatians, to Kilimanjaro]. Updated: 14.04.2016. URL: <http://vogue.ua/article/culture/art/blog-tatyany-solovey-v-karpaty-na-kilimandzharo.html> (last accessed: 23.11.2017).
9. Art kylymy pryvezly do Lvova [Artistic tapestry comes to Lviv] // Art Ukraine [Art Ukraine]. Updated: 02.07.2016. URL: <http://artukraine.com.ua/n/art-kilimi-privezli-do-lvova/#.WaQlqmVGKb8> (last accessed: 23.11.2017).
10. Zenko Foundation pokazhe v stolytsi roboty khudozhnykiv z usiyeyi Ukrayiny [Zenko Foundation will exhibit work of artists from all over Ukraine in Kyiv] // Ofitsiynny sayt Ministerstva kul'tury Ukrayiny [The official web-site of the Ministry of culture of Ukraine]. Updated: 24.11.2016. URL: http://mincult.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245168059 (last accessed: 23.11.2017).

Афтаназив. В. В. Проект «Килим. Современные украинские художники» как составляющая отечественного контемпорального культурного поля.

Аннотация. Впервые с научной точки зрения исследован опыт работы фонда Zenko Foundation в контексте развития отечественного изобразительного искусства и природы его изменений. В рамках всеукраинского проекта «Килим. Современные украинские художники» обращено внимание на фигуры художника, куратора и их роль в современном арт-процессе. Сделан вывод о том, что в сложной социально-экономической и экономической ситуации государству не следует забывать про культуру и искусство, поскольку культура является важной составной частью всего культурного поля страны.

Ключевые слова: фонд, современное искусство, децентрализация украинского арт-процесса, художник, куратор, межрегиональный художественный диалог.

Aftanaziv V.V. The project «Kylym. Contemporary Ukrainian Artists» as a component of the domestic contemporary cultural field

Summary. Zenko Foundation activity has been studied for the first time in the scope of the development of Ukrainian fine art and the natures of its changes. Within the All-Ukrainian project «Kylym. Contemporary Ukrainian Artists» figures of an artist, curator and their share in contemporary art process have been researched. It was concluded, that during hard sociopolitical and economical period it is crucial to keep focus on culture and arts, as culture is an essential component of the whole cultural sphere.

Keywords: foundation, contemporary art, decentralization of the Ukrainian art process, artist, curator, inter-regional artistic dialogue.